

# VÄST

# SAHARA

Nr 1 2012 Pris 30 kronor

---

Sidi Ahmed flydde  
efter Gdeim Izik 6

---

Mohamed strejkade  
utanför FN-kontor 7

---

Juristkommissionen:  
Brott mot mänskligheten 18

---



# SAIDA

**VILL ATT SVENSKA  
UNGDOMAR SKA  
VETA VEM HON ÄR**



Utges av  
**Föreningen Västsahara**  
och utkommer med fyra  
nummer per år.  
ISSN 1652-2052  
**Ansvarig utgivare och  
redaktör:**

Lena Thunberg  
**Redaktionsråd:**  
Ulla-Karin Karlson  
Jan Strömdahl  
Arto Valtonen  
Martin Wikström  
Monica Zak  
**Grafisk form:**  
Tidningsform & Textfason

**Layout:**  
Ulla-Karin Karlson  
**Adress:**  
Västsahara  
c/o Afrikagrupperna  
Linnégatan 21,  
413 04 Göteborg

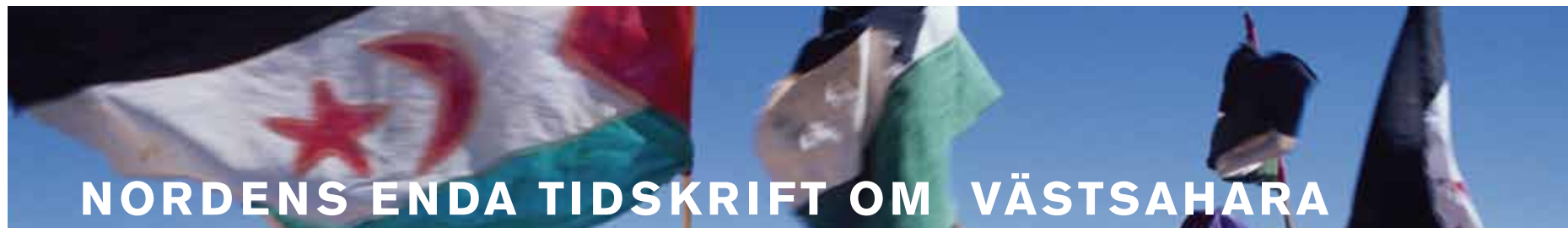
**Telefon:**  
070 - 475 46 45  
**Hemsida och facebook:**  
www.vastsahara.net

**E-post:**  
vastsahara@brevet.net  
**Prenumerationer:**  
Privatperson: 125:-  
Stödprenumerat: 145:-  
Organisationer: 150:-  
Utländsk pren: 200:-  
**Plusgiro:**  
20 40 03 - 8  
**Föreningen Västsahara:**  
Jan Strömdahl  
070 - 438 88 41

**Omslagsbilder:**  
**Framsida:** Ulla-Karin Karlson  
**Baksida:** Tawra  
**Tryckeri:** Markaryds Grafiska  
**Presslagd:** Mars 2012

Tidskriften Västsahara får  
bidrag av Statens  
kulturråd och Folke  
Bernadotte-akademien.

**Vill du veta mer?** Tidskriften Västsahara: Nyheter, bakgrund, informationsmaterial, www.vastsahara.net **VästsaharaAktionen:** 27 medlemsorganisationers kampanjsida, nyheter, bakgrund och plattform, www.vastsaharaaktionen.se **Arso:** Bakgrund och nyheter på engelska, www.arso.org **Western Sahara Resource Watch:** Nyheter och information om Västsaharas naturresurser på engelska www.wsrw.org **Støttekomiteen for Vest-Sahara:** www.vest-sahara.no. **Polisario Front:** Telefon 08-315610  
**Lästips:** Västsahara – Afrikas sista koloni, Lena Thunberg, Föreningen Västsahara, 2004, 80:-,  
Informationsfoldrar (enstaka gratis): Muren, minorna, bomberna 2009, Ockuperat område 2008, Västsahara 2006.



NORDENS ENDA TIDSKRIFT OM VÄSTSAHARA

## ”Vi är beredda på allt”

Manana är en av fyra unga kvinnor som berättar om sina liv.

4

## Sidi Ahmed flydde efter Gdeim Izik

Idag är Gdeim Izik förklarad som militärt område.

6

## ”Jag hatar öknen”

Laroussi, 32 år, kom till flyktinglägren 2001 från ockuperat område.

8



## Efterlängttade böcker och Hadaras skål

– Men den är ju på arabiska, skrek Mohamed, 15 år.

10

## Konflikttomaterna

Västsaharas tomatodlingar ägs bl a av den marockanska kungen.

12

## ”En biljett till El Aaiún tack”

Om en resa i ockuperat område.

14

## Rapport från Internationella Juristkommissionen

Brott mot mänskliga rättigheter.

18

# Afrikas sista koloni

I december reste Ulla-Karin Karlson och jag till de väst-sahariska flyktinglägren i sydvästra Algeriet. För Ulla-Karin var det den första resan, för mig var det den fjärde. Min första resa ägde rum 1985. Hade jag då trott att dessa flyktingar skulle bo kvar i lägren mitt ute i Saharas karga öken 26 år senare? Nej. Absolut inte! Men det gör de. Sorgligt och upp-rörande nog, trots att de har rätt till självbestämmande och självständighet och ska avkoloniseras enligt både FN och Internationella Domstolen.

Mycket är sig likt i flyktinglägren och mycket är sig olik. Det är kallt, blåsigt och sterilt. Vi bor konungsligt i ett riktigt stenhus med flera rum och med – hör och häpna – elektricitet ett par timmar varje dag! Då kan Ulla-Karin ladda batteriet i sin kamera!

Precis som för 26 år sedan möts man av en oerhörd generositet. Vi, som behöver så lite, får mat och gåvor. Här går man ihop, lånar av varandra och bjuder gästerna på det finaste som finns. Familjerna som vi hälsar på är glada och stolta. I morgon är en annan dag.

Det finns ingen produktion eller egentliga försörjningsmöjligheter i lägren. Bistånd från FN, ECHO och olika ideella organisationer är det som finns.

– Kom inte hit! Skicka det som vi behöver till oss. Då håller vi oss aktiva och lär oss nya saker.

Så sa Polisario-representanter 1985. Idag är det annorlunda. Det vimlar av européer som ska granska ”sina” projekt. Och anställa folk!

Allt detta leder till en viss ekonomisk ojämlikhet som inte fanns 1985. Och i den ockuperade delen av Västsahara hung-erstrejkar väst-sahariska männis-ko-rättsaktivister i de marockanska fängelserna.



**LENA  
THUNBERG**

redaktör för  
tidskriften  
Västsahara

## EN HISTORIA AV VÅLD OCH SVEK

Västsahara är till två tredjedelar ockuperat av Marocko sedan 1975. De västsaharier som lyckades fly bor sedan dess i flyktingläger i Algeriet.

Västsahara, som var en spansk koloni, står på FN:s lista över länder som ska avkoloniseras. Sedan 1991 finns en FN-styrka på plats för att genomföra en folkomröstning om Västsaharas självständighet. Vapenvila råder mellan Marocko och den västsahariska befrielseorganisationen Polisario sedan dess. Någon folkomröstning har dock inte ägt rum på grund av Marockos vägran att acceptera ett självständigt Västsahara. Frankrike och USA är Marockos främsta supportrar.

År 2006 undertecknade EU ett fiskeavtal med Marocko, där de västsahariska vattnen är inkluderade, vilket strider mot internationell lag.

Marocko är en av EU:s största mottagare av ekonomiskt stöd. Sedan maj 2005 har det marockanska förtrycket mot den västsahariska befolkningen i de ockuperade delarna ökat.



## SENASTE NYTT

### Demonstranter slogs ned

23 västsahariska aktivister har suttit fängslade i Salé utanför Rabat i norra Marocko i över 15 månader utan rättegång. De greps när marockanska styrkor rev protestlägret Gdeim Izik i november 2010. Ett år senare hungerstrejkade de i 43 dagar i protest mot förhållandena i fängelset och mot att de inte fått någon rättegång – eller släppts fria.

I januari skulle rättegången äntligen ske men den sköts upp i sista minuten. De anhöriga har långa och dyrbara resor för att träffa sina släktingar.

I februari startade de 23 fängslade en ny hungerstrejk på 24 timmar.

Anhöriga demonstrerade i El Aaiún den 23 februari i protest mot behandlingen av deras släktingar, men marockanska polisstyrkor slog brutalt ned demonstrationen. 34 personer, mest kvinnor skadades, meddelar den förbjudna organisationen ASVDH (The Sahrawi Association of Victims of Grave Human Rights Violations Committed by the Moroccan State).

Brahim Dahane som suttit fängslad och fått ett människorättspris av den svenska regeringen är ordförande i ASVDH.





*”Vi är beredda på allt”*

### Manana, 19 år:

– Jag vill utbilda mig och bli journalist och skriva om viktiga saker. Jag skulle egentligen gått i skola i Libyen men jag kunde naturligtvis inte åka dit på grund av kriget.

Manana är 19 år och pratar mycket bra spanska.

– Jag vill försvara mitt land, visa människor att mitt land är ockuperat av Marocko. Nu finns varken jobb eller skola för mig här tyvärr, berättar Manana, där hon sitter i familjens lerhus. Det är kallt i öknen. Manana sveper in sig i en filt.

– En vanlig dag är lång. Jag vaknar vid åtta eller nio och dricker te och äter bröd. Sedan går jag till getterna och ger dem vatten och foder. Vi har tre getter och två killingar. De ger oss 25 dl mjölk per dag som vi blandar med vatten. Getterna äter matrester. Sen går jag hem och lagar lunch, ris, böner och linser. Ibland får vi pasta av biståndsorganisationer.

– Sen har jag siesta och besöker vänner. Så läser jag pappas böcker på arabiska, böcker om människor, litteratur och krig. Om jag lyssnar på musik så är det Shakira och Michael Jackson. När jag träffar mina kompisar pratar vi om våra drömmar om framtiden och skvallrar lite.

– Ibland kan jag se på TV – om det finns elektricitet. Vi har fyra kanaler Al Jazeera, Abu Dahbi, en sportkanal och vår egen SADR TV. Genom SADR TV fick vi se vad som hade hänt i Gdeim Izik till exempel och genom Al Jazeera får vi nyheter om vad som händer i andra delar av världen. SADR TV kan vi se på kvällen några timmar.

Alla västsahariska kvinnor, unga och gamla, är klädda i vackra ”saris”, melhafor, färgrika tygstycken utanpå sina jeans och tröjor. Manana är inget undantag.

– Det finns naturligtvis ett mode i vår klädedräkt melhafa. De vackraste är vita. De kommer från Mauretania, Indien eller Pakistan.

– Om framtiden tänker jag så här: Först och främst vill jag ha ett självständigt Västsahara. För det andra vill jag studera och arbeta. Men allt beror på vad Marocko vill. Vill de ha fred? Eller vill de ha krig? Vi är beredda på allt.



### Saida, 20 år:

*Ingen känner till oss*

– Jag vill att svenska ungdomar ska lära sig om vår situation. Jag vill att de ska komma hit. Nästan ingen känner till oss västsaharier, att det finns ett land som är ockuperat. Vi kan inte besöka vårt hemland. Vi kan nästan se det, men vi kan inte åka dit.

– Jag vill bli lärare, för jag vill hjälpa andra, säger Saida.

Saida är 20 år och född i flyktinglägren. Hennes föräldrar kom hit 1976, när de flydde undan de marockanska ockupanterna.

Familjerna är stora. Fyra bröder och fyra systrar har hon. Först gick Saida i skola i lägren Smara, men när hon var tolv år, 2003, reste hon tillsammans med 120 andra barn till Algeriet för att gå i skola där i sju år. Där läste hon franska men nu läser hon lite engelska och hjälper till i Smaras trädgård med administration.



### Miriam, 22 år:

*Jag vill se havet!*

– Jag skulle vilja se havet och jag skulle vilja träffa mina släktingar i den ockuperade delen av Västsahara. Jag har varit i Spanien och där har jag sett havet på riktigt! Underbart! Välkomna hit till flyktinglägren, förresten!

Mariam är 22 år, gift och pratar engelska. Det har hon lärt sig i en liten amerikansk skola som drivs av en biståndsorganisation. Hon har bott hela sitt liv i flyktinglägren. Som så många andra unga kvinnor i lägren är hon ansvarig för familjens getter, hon städar och lagar mat. På kvällarna träffar hon vänner och dricker det söta, starka teet, som är en så viktig tradition för västsaharierna.

Sex år gick hon i skola i lägren och sedan ytterligare sex år i Algeriet. En av hennes bröder arbetar för den brittiska organisationen Landmine Action, som röjer minor och klusterbomber längs den 200 mil långa mu-

### Nejla 22 år:

*Jag vill studera politik*

Nejla har många syskon, åtta stycken i åldrarna ett till 26 år. Efter sex år i skolan i Smara var hon ett år i Libyen men fick TBC och kunde inte fortsätta skolan.

– När jag var 14 år fick jag åka till Algeriet, men jag var senare tvungen att sluta skolan för att min mamma var gravid och jag var tvungen att hjälpa henne. Hon ville att jag skulle stanna i Algeriet och studera, men jag visste att hon behövde mig. Det



ren som delar Västsahara i två delar.

Som så många andra västsaharier var Nejla som barn inbjuden till Spanien för att tillbringa en sommar i en spansk familj och komma bort från den 50-gradiga hetten.

– Jag hatar den marockanska polisen för att de tog mitt land.

– Soulthana Khaya är min idol, hon är militant och modig. Aminatou Haidar är min förebild. Hon är sjuk för att hon hungerstrejkade i en månad.

Soulthana Khaya förlorade sitt ena öga, när marockansk polis grep henne och andra västsahariska studenter 2007 i Marrakech, där de genomförde en fredlig manifestation för att informera marockanska studenter om Västsahara.

Aminatou Haidar satt i fyra år i ett hemligt fängelse på 80-talet utanför huvudstaden El Aaiún. Hon överlevde men lider fortfarande av sina skador. 2009 hungerstrejkade hon på flygplatsen på Lanzarote för att hon inte fick inresetillstånd till Västsahara. Hon vägrade nämligen att skriva ”marockan” som nationalitet.

var ett dilemma. Nu har jag studerat engelska i sex år på förmiddagarna. Jag vill studera politik, inte bli lärare eller tolk.

– Jag älskar den engelska skolan och arbetar där som assistent. Mina hjältar är Nelson Mandela och profeten Mohamed.

– Till alla svenska ungdomar vill jag säga: Var tacksamma för vad ni har. En del ungdomar är ledsna för vad de inte har. Jämför er med oss och var inte deprimerade för enkla saker. Tänk på mig till exempel:

– Jag kan inte fortsätta studera, kan inte besöka mina släktingar, får inte mjölk och grönsaker varje dag, alla kan inte odla. Jag kan aldrig äta glass. Om ni kan stödja oss, göra något för oss så gör det. Vi är födda här och vi fortsätter att leva här.

**Text: Lena Thunberg**  
**Bilder: Ulla-Karin Karlson**



## Det elektroniska kriget

– Det är ett elektroniskt krig som pågår. Våra hemsidor hackas ofta, förklarade västsaharier som arbetar på radio- och tv-studion i flyktinglägren. I lägren lyssnar västsaharierna på nyhetssändningar och debatter, men den som lyssnar på SADR radio eller TV i ockuperat område kan råka riktigt illa ut.

De rapporter som kommer från den ockuperade delen rings ofta in, med stor risk att samtalet spåras och rapportören fångas. Därför byter många simkort ständigt för att inte upptäckas.

## Svenskar i Sahara Marathon

För tolfte gången ägde Sahara Marathon rum i flyktinglägren den 27 februari. Deltagare från hela världen inklusive västsaharier sprang 43, 21, 10 eller 5 km i öknen mellan de olika lägren.

Sju svenskar deltog från Emmaus Björkå i Göteborg. Sahara Marathon genomförs för att uppmärksamma Väst-saharafrågan.

Samtidigt som loppen sker firas västsahariernas nationaldag. Den 27 februari 1976 utropades den västsahariska staten SADR, som är erkänd av ca 80 stater.

## Kräv utvidgat FN-mandat!

Den brittiska organisationen wsahara.org.uk med flera organisationer kräver att FN-styrkan MINURSO i Västsahara får ett utvidgat mandat. MINURSO är den enda fredsbevarande styrka som saknar mandat att övervaka och rapportera brott mot de mänskliga rättigheterna.

I april går mandatet ut och ska då troligen förlängas. Frankrike med sin vetorätt i säkerhetsrådet har hittills stoppat ett utvidgat mandat.

## Polisariokongress

Polisairo Fronts 13:e kongress ägde rum på befriat område nära Tifariti 15-22 december. Kongressdelegaterna var 2 100. Cirka 300 utländska gäster deltog.

En ny gren av Polisario Front bildades, UESARIO, en studentorganisation för de västsahariska ungdomar som studerar i Marocko och ofta utsätts för trakasserier.

De övriga grenarna är förutom den militära, kvinnoorganisationen, UNMS, ungdomsorganisation UJSARIO och den fackliga organisationen UGTSARIO.

# Sidi Ahmed flydde efter Gdeim Izik

**Han sitter hopkurad på en bänk utanför Rabounis före detta gästlogi i den mörka ökennatten. Sidi Ahmed Talmidi är sjuk men släpar sig ut för att berätta sin historia för oss som är på väg tillbaka till det trygga Europa.**

– Allt som är bra för Västsaharafrågan är bra för mig, säger han.

Sidi Ahmed Talmidis kompisar har just tvingats avsluta en 43 dagar lång hungerstrejk i Saléfängelset i Marocko. Om inte Sidi Ahmed lyckats ta sig ut ur den ockuperade delen av Västsahara, hade han med stor säkerhet också funnits med bland dem.

Den 24 november 2010 flydde han från den ockuperade delen av Västsahara till flyktinglägren i Algeriet. Det var 16 dagar efter stormningen av Gdeim Izik, det fredliga tältlägret utanför El Aaiún, som cirka 20 000 västsaharier hade byggt upp i protest mot bostadslöshet, fattigdom, arbetslöshet och diskriminering.

I en månad bodde de där, innan marockanska säkerhetsstyrkor slog till och rev och brände ned lägret. Därefter följde en veritabel klappjakt på västsahariska aktivister och flera hundra personer fångslades och misshandlades.

**Vad som egentligen hände**, hur många som dog, marockaner och västsaharier är ännu inte klarlagt. Utländska observatörer förhindrades att komma in i Västsahara under en lång tid efter stormningen. Idag är Gdeim Izik förklarad som militärt områ-

de och ingen utomstående har tillträde dit.

– Jag tillhörde en förhandlingsgrupp i Gdeim Izik, som träffade företrädare för de marockanska myndigheterna. Vi var som en medlingsgrupp mellan aktivisterna och polisen. Vi talade också om våra naturresurser och att de inte får exploateras. Under de första förhandlingarna fanns också representanter för kungamakten med.

**Men förhandlingar avbröts** alltså några dagar innan lägret stormades.

– Kvällen före stormningen satte myndigheterna upp en lista med namn och foton. Mitt namn fanns med på den listan. Vi förstod att något skulle hända men inte vad och inte när.

De marockanska styrkorna anföll lägret i gryningen.

– Själva dagen för stormningen var jag inte i lägret. Jag hade följt med en kompis till sjukhuset. På morgonen hörde jag vad som hade hänt. Vi försökte att gå till lägret men vi möttes av polis som stoppade oss, så vi gick tillbaka till staden El Aaiún. Kvinnor, barn, alla gick ut på gatorna i protest mot stormningen. Vi hade flaggor i händer-

**”Kvällen före stormningen satte myndigheterna upp en lista med namn och foton. Mitt namn fanns med på den listan.”**



– Jag var mycket sjuk och lyckades muta en marockansk gränsvakt, berättar Sidi Ahmed.

na. Vi försökte också att få tag på dem som flydde från lägret.

– De marockanska styrkorna använde skjutvapen och gas mot oss västsaharier och de fick hjälp av marockanska bosättare. Bosättare uppvigglades att attackera oss.

– Polisen gick från hus till hus med foton och sökte efter personer som fanns på listan.

Sidi Ahmed lyckades hålla sig undan ett tag men flydde senare till flyktinglägren via Mauretania.

– Jag var mycket sjuk och lyckades muta en marockansk gränsvakt. Kanske berodde det också på att jag var så sjuk som han lät mig passera och inte tittade efter i sin ”namnlista”. Jag hade i alla fall tur, säger Sidi Ahmed och huttrar i den kyliga ökennatten.

**Text: Lena Thunberg  
Bild: Ulla-Karin Karlson**

# Mohamed hungerstrejkade utanför FN-kontor

**– Jag förstår ingenting. Varför har UNHCR strukit mitt namn från listan? Västsahariern Mohamed Hallab sitter i en bil i Algeriets huvudstad Alger och berättar om sin 30 dagar långa hungerstrejk i protest mot flyktingorganet UNHCR:s behandling av honom.**

Mohamed Hallab växte upp i den Marocko-ockuperade delen av Västsahara.

– Åren 2003 och 2004 började några kamrater och jag att ordna små fredliga manifestationer för självständighet. Vi hade med oss Västsaharas flagga och visade upp den. Polisen letade efter oss och fick tag på några kompisar. Under tortyren uppgav de mitt namn. Jag bodde ganska långt bort så de kunde inte gripa mig direkt.

– Jag förstod att jag måste fly. Tillsammans med några vänner gav vi oss iväg ut i öknen med bil. När vi var cirka 15 km från den murerade muren, som marockanerna har byggt genom Västsahara, stannade vi och inväntade mörkret. Vi gick och gick. Vi visste att det fanns minor överallt, så vi gick i varandras fotspår. Många människor har dött här på grund av minorna. Många kameler också.

**De gick ända till soluppgången.** Då hade de passerat sandmurar, en försänkning och taggråd förutom det minerade området.

– Till slut såg vi en beduin och vi förstod att vi var räddade. Han tog oss till Polisarios armé, som sedan hjälpte oss vidare till flyktinglägren.

Mohamed Hallab har bott i flyktinglägren sedan 2004. Där arbetar han med anhörigorganisationen AFAPREDESA, som kartlägger alla försvunna och fångslade västsaharier.

– Jag är människorättsaktivist och ansvarig för informationen om det som händer i ockuperat område.

UNHCR började 2004 genomföra utbytesbesök mellan ockuperat område och flyktinglägren. Släktingar som inte sett varandra på kanske 30 år, skulle under fem dagars tid få träffa varandra. Sedan var det dags att återvända i FN-flygplanen.

Den marockanska regimen var från början positiv till dessa besök, men när det visade sig att flyktingarna inte alls ville stanna kvar i ockuperat område, var man inte lika förtjust längre. De så kallade ”förtroendeskapande återgårderna” har därför avbrutits många gånger.

**Mohamed Hallab skrev** omedelbart upp sig på väntelista. Den 27 februari 2011 var det hans tur att få resa iväg från flyktinglägren till ockuperat område.

– Bara några timmar innan planet skulle gå fick jag veta att den marockanska regimen inte ville ha med mig. Mitt namn ströks. UNHCR-representanter sa, att marockansk polis skulle arresteras mig på flygplatsen och att jag därför inte skulle resa.

– Min familj väntade på mig och jag ville åka, men inga nya besked kom. Jag är äldst av mina syskon, min mamma har det svårt och jag ville verkligen träffa familjen. Därför startade jag en hungerstrejk den 7 mars 2011.

I 30 dagar satt Mohamed i UNHCR:s lokal i flyktinglägret och väntade på ett positivt svar. Han åt ingenting och det var mycket svårt för honom.

– Den sista veckan var jag på sjukhus, blodsockerhalten var så låg och jag hade ständig huvudvärk. Jag var hos de västsahariska lä-



Mohamed Hallab hungerstrejkade förgäves utanför FN-kontoret.

karna, UNHCR:s läkare ville jag inte träffa.

– Varför får jag inte träffa min familj? Det enda jag har gjort är att jag har skrivit ”Vi vill ha självständighet”. Varför kan inte UNHCR presentera en lösning?

När jag själv besöker flyktinglägren i december 2011 pågår just ett sådant utbytesbesök. En grupp västsaharier från staden Smara i den ockuperade delen av Västsahara besöker släktingar i flyktinglägret Smara.

Personal från UNHCR finns på plats. De är ganska många, de har en FN-jeep till förfogande och deras uppgift är uppenbarligen att övervaka besöket. Men svara på frågor vill de absolut inte. De hänvisar i stället till kontoret i Rabouni, ett annat av lägren.

Tillbaka i Sverige skriver jag till UNHCR:s kontor i El Aaiún i den ockuperade delen av Västsahara, i Tindouf i Algeriet och i Stockholm för att få deras syn på Mohameds problem. Varför kan de inte skydda Mohamed när han besöker den ockuperade delen?

Ingen svarar.

**Text: Lena Thunberg  
Bild: Ulla-Karin Karlson**



# ”Jag hatar öknerna”

– Min bror var bara 11 år när han fängslades av marockansk polis 1980. I ett helt år var han försvunnen. Mina föräldrar var utom sig av oro. När han till slut släpptes var han mycket förändrad och har aldrig helt återhämtat sig. Han var ju bara ett barn, berättar Laroussi.



Laroussis bror lider fortfarande av ständig huvudvärk på grund av misshandeln och tortyren i fängelset. Och han fick inte fortsätta gå i skolan.

Laroussi, 32 år, kom till flyktinglägren 2001 från ockuperat område. Tillsammans med tre kompisar tog han sig nattetid över den minerade och radarövervakade muren som delar Västsahara i två delar till Polisariokontrollerat område. Den ”promenaden” är mycket farlig och har skördat liv.

Då var han 20 år och vågade helt enkelt inte stanna längre hos sina föräldrar och syskon.

– Jag hade börjat engagera mig i det fredliga motståndet mot den marockanska ockupationen och den marockanska polisen hade ögonen på mig. De ville värva mig genom att jag skulle rapportera om västsahariska ungdomar till dem. Jag visste vad som väntade om jag inte gjorde som de sa. Därför

var jag tvungen att fly, berättar Laroussi när vi träffar honom i flyktinglägren i Algeriet.

Västsaharierna är idag i minoritet i sitt eget land. De marockanska bosättarna lockas till de ”södra provinserna” med lägre skatt och olika förmåner.

**Sedan den marockanska** ockupationen 1975 och i strid med den FN-fredsplan som både Marocko och västsahariernas befrielseorganisation Polisario undertecknat, fortsätter bosättningspolitiken. Och den folkomröstning om Västsaharas självständighet, som FN-styrkan Minurso skulle genomföra redan 1992, har ännu inte ägt rum. Marocko vägrar att släppa ”skattkammaren” Västsahara med sin fosfat, sin fisk och sin troliga olja. Och för marockanen i gemen är ”de södra provinserna” självklart en del av Marocko. Det har man lärt sig i skolan eller om man tillhör den halva av marockanska be-

folkningen som är analfabeter – hört på TV.

Tre saker är förbjudna i Marocko – och därmed också i den ockuperade delen av Västsahara: att ifrågasätta islam eller kungen och att hävda att Västsahara inte tillhör Marocko. Att vifta med Västsaharas flagga kan ge fängelse.

**När Laroussi var 13 år** klädde han och hans västsahariska skolkamrater upp sig i traditionella västsahariska kläder, ett ljusblått långt klädstycke, på en västsaharisk högtidsdag. Den marockanske rektorn förbjöd omedelbart klädseln.

– Jag upptäckte, när jag var tonåring, att jag hade grannar och släktingar som varit försvunna och suttit 15 år i hemliga fängelser. Och på 90-talet fortsatte detta. Många arresterades, anklagades för att vara ett hot mot statens säkerhet och dömdes i några fall till 20 års fängelse.

– I slutet av 90-talet skapade vi en organisation med målet att göra ungdomar ute i världen medvetna om vad som händer hos oss.

**Laroussi arbetar för** anhörigorganisationen AFAPREDESA, som samlar in och sprider information om försvinnanden och övergrepp i ockuperat område. Man har också samlat in vittnesmål från alla de flyktingar som kom 1975 och som kan berätta om sina försvunna släktingar. Idag är de cirka 500, ett trauma för alla. Lever några fortfarande? Finns det andra och nya hemliga fängelser? Eller är de döda och var finns så fall deras kvarlevor?

Laroussi är också tolk till och från engelska för gäster på besök i flyktinglägren. Han är frustrerad över att inget händer, att omvärlden slår dövörat till för dessa cirka 160 000 västsaharier som bor i en stenöken utan möjlighet att försörja sig själva och i ständig väntan på att rättvisan ska börja gälla även för dem.

– Det här är en politisk fråga. Det är inte pengar som vi behöver i första hand, även om vi lider av sjukdomar och brist på mat. Vi behöver ett politiskt stöd. Hela världen vet att vi har rätt till självbestämmande. Ändå sitter vi här beroende av gåvor, konstarterar Laroussi.

– Vi får så pass mycket mat (böror, linser, mjöl och socker) av FN-organet World Food Programme att vi inte svälter men inte tillräckligt för att vi ska växa oss riktigt starka, säger Hamma Elbonia, ”borgmästare”, i lägret Smara och småskattar uppgivet.

– FN-styrkan Minurso på 218 personer kostar 50 miljoner dollar per år. FN:s bistånd för framför allt mat till oss 160.000 flyktingar kostar medlemsländerna 25 miljoner dollar. Marocko tjänar sex miljarder dollar på att sälja vår fosfat och vår fisk, alltså våra naturresurser som de stjälar från oss. Om man skulle ta dessa sex miljarder dollar och ge till flyktingarna så skulle det räcka i 300 år! säger Laroussi uppbragt.

– Hur länge ska våra ledare följa fredsplanen? De vet ju att Marocko ljugar och bara vill fördröja tiden.

**Laroussi vill som så många** andra människor i lägren se en förändring. Det är en vecka kvar till Polisarios kongress och unga röster höjs för en återgång till krig. Men till slut bestämmer kongressen att fortsätta de samtal som FN har initierat sedan flera år och som aldrig har burit frukt, eftersom Marocko vägrar att diskutera ett självständigt Västsahara.

”Att starta ett krig är lätt, men att avsluta det är svårt. Dessutom är det precis det som Marocko väntar på ska hända”, säger några veteraner vi pratar med senare.



På promenad i flyktinglägret möter Laroussi en ung vän.

– Det är egentligen inte Marocko som är det stora problemet, menar Laroussi. Det är Frankrike. Utan Frankrikes stöd skulle Marocko inte kunna fortsätta sin ockupation en dag.

– Frankrikes forna kolonier har blivit dess vänner, men så var det inte i fallet Algeriet.

## ”Utan Frankrikes stöd skulle inte Marocko kunna fortsätta sin ockupation en enda dag.”

En och en halv miljon algerier dog i det brutala befrielsekriget som slutade med ett självständigt Algeriet 1962. Det har Frankrike aldrig kunnat förlåta Algeriet och nu hämnas man på västsaharierna i stället. Dessutom sa Algeriet nej till Frankrike och följde forna Sovjetunionen. Marocko följde USA, säger Laroussi.

– Varför är så många emot oss? Marocko får stöd av västvärlden, EU, vapen från USA, Italien, Frankrike och Spanien. Dessutom får Marocko stöd av Arabvärlden.

När man går runt i flyktinglägren slås man av det massiva stödet från spanska frivilligorganisationer. Överallt på byggnader finns plaketter på spanska där man kan läsa att byggnaden uppförts med stöd från en spansk organisation.

– Javisst, säger Laroussi, vi får också stöd från olika politiska spanska partier och föreningar men så fort de kommer i maktställning byter de fot och är inte intresserade längre.

Egentligen hade Laroussi trott att det skulle räcka att lämna över oss denna lördagskväll i december, när besöket i flykting-

lägren var över, till bilkaravanen. Den åker från centrallägret Rabouni i mycket organiserad och bevakad form till flygplatsen i Tindouf i sydvästra Algeriet, men han har fått order av Polisario att inte lämna oss förrän planet har lyft mot Alger.

Laroussi är nygift och hans fru bor i ett annat flyktingläger. Nattetid är all fordons trafik förbjuden mellan lägren – om man inte har specialtillstånd. Alltså måste Laroussi vänta till söndag morgon för att hitta någon transport som kan ta honom till ”hemlägret”. Två månader tidigare kidnappades tre europeiska hjälparbetare och säkerheten är hög.

**I en veckas tid har Laroussi** varit vår följeslagare, tolk, guide, fixare och ibland kock. Han har svarat på en oändlig räkka med frågor hela tiden och han har inte vikt från vår sida. Under de rådande omständigheterna kändes det väldigt tryggt.

Nu hade han säkert tänkt sig att få vara med sin familj, innan nästa ”delegation” kom. Redan på måndagen ska han vara på plats för att tolka för gäster till Polisarios trettonde kongress.

Laroussi avslöjar innan vi skiljs åt att han hatar öknerna och längtar intensivt efter havet.

– Livet här i flyktinglägren är svårt. I den ockuperade delen av Västsahara kunde jag sitta på kafé och framför allt kunde jag gå till stranden och se havet.

– Här finns visserligen en frihet, vi kan säga vad vi vill och vad vi tycker. Men hur lång tid ska det ta innan FN ger oss vårt självbestämmande och självständighet?

**Text: Lena Thunberg  
Bilder: Lena Thunberg och  
Ulla-Karin Karlson**



# Efterlängtade böcker och Hadaras skål

– Men den är ju på arabiska, skrek Mohamed, 15, när han fick se skolbibliotekarien på hans högstadieskola i flyktinglägret komma in med fem exemplar av min bok "Pojken som levde med strutsar."

När Mohamed förstod att boken dessutom handlade om strutspojken Hadara slet han till sig en av böckerna och tryckte den till bröstet.

Han såg oerhört lycklig ut. Varför?

För det första för att det var en bok på arabiska, som är det språk han och alla andra elever kan läsa. För det andra för att det var en bok om Hadara, den västahariska pojken som kom bort i en sandstorm och växte upp i en strutsflock ute i öknen.

När jag frågade eleverna om varför de ville läsa boken om Hadara skrek alla i munnen på varandra.

- För att han har funnits på riktigt.
- För att Hadara var västaharier som vi.
- För att han älskade djur och öknen precis som vi gör.
- För han är vår hjälte.

När jag ställde samma fråga till vuxna västahariska flyktingar svarade de:

- För Hadara levde många år i öknen under stora umbäranden. Men han gav aldrig upp. Därför är han en symbol för vår kamp för att fritt Västsahara. Vi ger heller aldrig upp.

**Det här hände hösten 2011:** Från föreningen BiS (Bibliotek i Samhälle) hade jag fått ett trevligt uppdrag. Föreningen hade betalat tryckningen av 5000 ex av boken på arabiska. Jag reste till flyktinglägren för att vara med om att dela ut böckerna till skolbiblioteken och till folkbiblioteket i lägret Smara. Med mig hade jag också en handbok på arabiska som handlade om hur svenska skolor läst och arbetat med boken. Där fanns ökendikter, teckningar, dikter om Hadara, brev till hans son och faktatexter om strutsar.

Men när eleverna började bläddra i handboken var det något annat som fascinerade mest, ett foto av tre svenska flickor som satt uppkurpna på en snödriva och läste boken.

– Be dom där flickorna utbilda sig till bibliotekarier, sade några. Sen kan dom kom-

ma hit och arbeta som volontärer. Men be dom ta med sig lite snö när dom kommer.

Föreningen BiS avlönar en bibliotekarie, Bashir Lachsen, som ska arbeta med böcker på arabiska i lägren. Föreningen Västsahara och VästsaharaAktionen har bidragit med pengar för inköp av fler böcker på arabiska. Fem lådor med arabiska böcker kommer att skickas med Praktisk Solidaritets container från Sverige i mars månad.

I senaste mejlet från bibliotekarie Bashir skriver han: "Ryktet om att det ska komma fler böcker på arabiska har spritt sig. Varje dag kommer Mohamed och andra ungdomar hit och frågar: Har böckerna kommit än? På folkbiblioteket är 95 procent av böckerna på spanska som inte så många kan läsa. Vi behöver böcker på arabiska. Än så



Bilden på de svenska flickorna i en snödriva, läsande boken om Hadara, fascinerade de västahariska barnen.

länge har vi nästan bara boken om Hadara. Den är den mest utlånade boken på biblioteket. Jag åker ut till avlägsna delar av lägren också och lånar ut den till dem som inte kan komma till biblioteket och jag läser högt ur boken för dem som inte kan läsa själva."

Eftersom efterfrågan är så stor har BiS finansierat tryckning av 1000 böcker till.

**Hadaras skål.** Historien om strutspojken Hadara är märklig. Jag hörde den berättas under mitt allra första besök i lägren, men trodde inte på den. Men när Polisarios re-

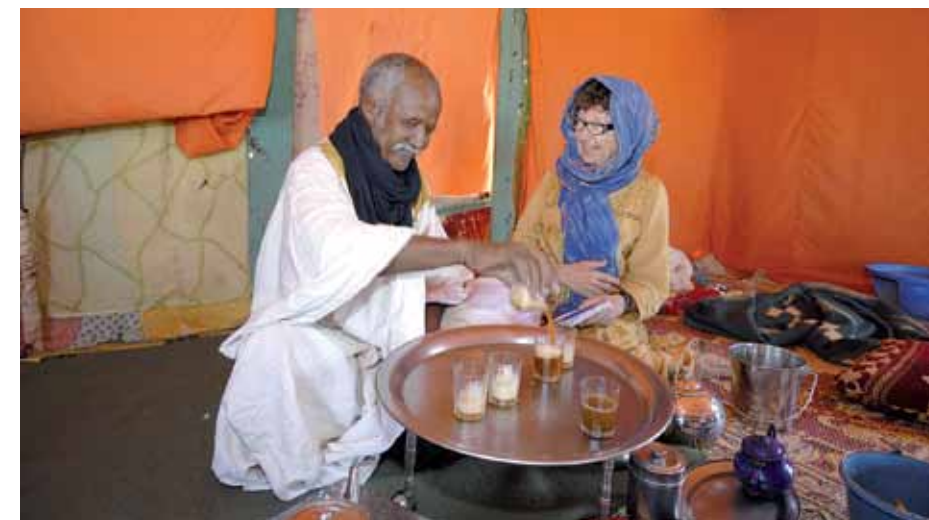


Mohamed slet till sig den första boken om Hadara.

presentanter i Stockholm påstod att historien var sann reste jag tillbaka till Sahara och letade. Hadara själv var död, men jag hittade hans son i ett av flyktinglägren. Vi tillbringade några dygn tillsammans och det är på hans berättelse, intervjuer med andra

som känt Hadara och mina egna upplevelser i öknen som jag byggt min bok.

Den kom ut i Sverige, men blev också översatt till arabiska och franska och publicerad i Algeriet. En dag fick jag ett mejl från en algerisk journalist som läst boken. Han sade att



Över: Hadaras son och Monica Zak. Till vänster: Finaste gåvan någonsin, pappa Hadaras skål.

dara gick han och mjölkade samma get, bar mjölken genom oasen och gav den till Hadara. Det tog skruv.

Hadara drack upp mjölken och började berätta. Men när han till slut lämnade oasen för att återvända till Västsahara glömde han sin skål.



**Efter några dagar hos shejk Salim** var det tid att resa hem till Sverige. När vi tog farväl gav shejken mig den finaste present jag någonsin har fått. JAG FICK SKÅLEN SOM HADARA HADE GLÖMT. Jag var så rädd om träskålen att jag satt med den i knäet på flyget hela vägen hem.

I tre år stod den på ett skåp hemma i Stockholm. Varje gång någon hälsade på visade jag skålen och berättade historien om Hadara och hans kvarglömda skål.

När jag reste tillbaka till flyktinglägren i höstas hade jag Hadaras skål med mig. Hans son, Ahmed Hadar bor inte längre i lägren utan i öknen nära gräsen till det ockuperade Västsahara. Han ingår i vaktstyrkan som bevakar gränsen.

När jag reste tillbaka till flyktinglägren i höstas hade jag Hadaras skål med mig. Hans son, Ahmed Hadar bor inte längre i lägren utan i öknen nära gräsen till det ockuperade Västsahara. Han ingår i vaktstyrkan som bevakar gränsen. För att träffa honom körde vi en hel dag genom öknen med en gammal Landrover. Jag satt i baksätet och hade träskålen i knäet. Vi kom fram mitt i natten. Det första jag gjorde var att ge Ahmed Hadara handboken och några Hadara-böcker och så skålen som tillhört hans pappa. Han stod orörlig en lång stund med skålen i händerna. Sen pussade han den och sade: – Det HÄR är den finaste gåva jag någonsin har fått. Jag har nämligen ingen enda sak som tillhört min pappa Hadara.

Nästa dag ville han absolut ha ett foto av sig själv med skålen, men innan jag fick ta bilden tvättade hans sig noga och satte på sig svart turban och sin finaste dharra. Han såg mycket högtidlig ut på bilden.

Text: Monica Zak

Bilder: Monica Zak, Kim Naylor



# KONFLIKT- TOMATERNA

I februari sa EU-parlamentet ja till ett handelsavtal för jordbruks- och fiskeprodukter med Marocko. I avtalet är inte det ockuperade Västsahara uteslutet.

– Jag röstade nej till avtalet eftersom det strider mot internationell rätt, sa en upprörd Åsa Westlund, EU-parlamentariker (S). EU kan inte sluta avtal med Marocko som inkluderar produkter från Västsahara. I så fall måste det vara i enlighet med det ockuperade folkets vilja och intresse och det är det inte. Både Efta och USA har handelsavtal med Marocko där Västsahara inte påverkas. EU borde respektera folkrätten på samma sätt, säger Åsa Westlund.

EU-parlamentarikern Christian Fjellkner (M) däremot hade en annan uppfattning:

–Det är cyniskt att nu, efter den arabiska våren, stänga våra gränser för handel med de här länderna, sade han.

Västsahara är ett ökenland men det finns stora underjordiska sjöar på flera ställen. Den marockanska regimen har under de senaste åren hårdexploaterat området utanför hamnstaden Dakhla. Där finns inte bara en jättehann utan också enorma grönsaksodlingar med framför allt tomater. En studie som WSRW (Western Sahara Resource Watch) publicerade i februari visar att elva tomatodlingar ägdes antingen av den marockanska kungen, marockanska konglomerat eller franska multinationella företag. Inga västsaharier eller marockanska bosättare var ägare till tomatodlingarna.



**Det är de icke-förnybara** underjordiska sjöarna djupt ned i sanden som förser odlingarna med vatten i det heta klimatet. Och det västsahariska folket har inte gett sitt samtycke till försäljningen. Därför är det ett brott mot internationell rätt enligt FN:s rättschef från 2002, skriver WSRW i sin rapport.

”De som arbetar på odlingarna är marockaner, inte västsaharier. De arbetar månader i sträck och bor i speciella bostäder som den marockanska regimen byggt för detta ändamål. Samtidigt är den västsahariska befolkningen i Dakhla arbetslös, berättar i rapporten västsahariern El Mami Salem, ordförande i Kommittén mot tor-

tyr i Västsahara.

”De som tjänar på den här industrin är plantageägarna och vinsten går inte ens tillbaka till Dakhla-området. Grönsakerna och frukten kan man inte hitta här. Hela tiden ser vi hur stora lastbilar lämnar odlingarna på väg norrut”, säger El Mami Salem i rapporten.

Det är en fullständig boom i grönsaksproduktionen i Dakhla-området. Från 2003 till 2009 steg produktionen med otroliga 2800 procent enligt WSRW:s rapport. Fruktproduktionen gick upp med 500 procent samma period.

2008 hade Dakhla-området cirka 4000 säsongsarbetare på tio-månaderskontrakt och ungefär 200 permanent anställda. 60 000 ton grönsaker exporterades 2010 och mer-

parten av det är tomater men det finns också gurka och meloner. Via Agadir i Marocko och sedan Perpignan i södra Frankrike går produkterna vidare till EU. Från Dakhla tar det 20 timmar att transportera grönsakerna och frukten i stora kylbilar till Agadir.

Marocko har stora planer för det ockuperade Dakhla-området. Den regionala jordbruksplanen förutspår att 2008 års 450 ha för tidig skörd kommer att öka till 20 000 ha 2020. Växthusen som 2008 producerade 36 000 kommer att nå 80 000 ton 2013 och 160 000 ton 2020. En paketeringsstation med kapacitet för fyra ton i timmen kommer också att konstrueras. Den marockanska staten marknadsför nu Dakhla som ett investeringsobjekt.

Källa: [www.wsrw.org](http://www.wsrw.org): Conflict tomatoes

## Finns det västsahariska tomater i Sverige?

De tomater från Västsahara som har funnits och finns i Sverige är framför allt av märkena Azura och Idyl.

På Hemköp i Göteborg hittade vi våren 2010 små tomater från det fransk-marockanska företaget Azura som har odlingar både i södra Marocko och i den ockuperade Dakhla-delen av Västsahara. På förpackningen stod ”Morocco”. När

Hemköps inköpsorganisation för frukt & grönt kontrollerade numret på förpackningen visade det sig att tomaterna kom från ”södra Marocko” – vilket visade sig vara Dakhla i Västsahara.

## Axfood och Coop säger nej tack

Det ledde till ett beslut från Axfoods sida att inte köpa in Azura-grönsaker odlade i den ockuperade delen av Västsahara. Däremot köper de fortfarande in Azura-



Yahdi

# Trädgårdsmästare mot alla odds

– Utan land är man ingenting, säger Yahdi Mani.

Han har tårar i ögonen. För fyra år sedan träffade jag honom på samma plats i den fem hektar stora trädgården i flyktinglägret Smara. Där har Yahdi bott sedan 1975.

De flesta av de västsaharier som bodde i Dakhla tidigare är sedan 1975 flyktingar i Algeriet. Dit flydde de vid den marockanska ockupationen. Nu växer nya generationer upp, utan försörjningsmöjligheter, i ett stenhårt klimat och med hjälp av ett svajande matbistånd från FN. De väntar förgäves på en folkomröstning, på att få återvända till ett fritt Västsahara.

– Det är hårt arbete för att få någonting



Lamina



Koria

att växa, berättar trädgårdsmästaren och före detta soldaten Yahdi. Det är antingen extremt kallt eller extremt varmt och kanske får man inga fröer av någon vänlig biståndsorganisation eller också är det fel fröer man får. Ibland är det sandstorm och ibland kommer gräshopporerna. Och sanden måste blandas med getspillning. Ett hårt arbete bara det. – Potatis kan vi inte odla, den kräver för mycket vatten, men rödbetor, lök och morötter brukar gå bra.

**Nu har man också experimenterat** med ett växthus. Här inne lär sig unga kvinnor hur man får tomater att växa några timmar per dag. Efter några månader kommer en ny grupp unga flyktingar och får en syssel-

sättning i stället för det enahanda lägerlivet.

Lamina och Koria är två av dessa kvinnor.

– Det är roligt att jobba och att nån annan tar hand om barnen en stund, säger Lamina.

– Bra att få lära sig nåt nytt och att träffa andra kvinnor, säger Koria.

Grönsakerna från trädgården levereras till sjukhuset i första hand och sedan till de gamla och i tredje hand till flyktingarna i allmänhet. De räcker naturligtvis inte så långt men är ett efterlängtat vitamintillskott till den enahanda kosten från FN:s matbistånd: linser, bönor, ris och mjöl. Tomater delar man ut från trädgården en gång om året, en riktig högtidsstund.

Text: Lena Thunberg  
Bild: Ulla-Karin Karlson

grönsaker odlade i Marocko.

– Jag känner mycket väl till Västsaharafrågan, sa pressansvarige Ingmar Kroon på Axfood då. Naturligtvis ska vi inte sälja produkter från ockuperat område.

Och hur är det nu då?

– Det finns ett skriftligt avtal med Azura från 31 maj 2010 att grönsaker från Azura till Axfood inte får komma från ockuperat område, berättar i februari Elisabeth Gunnarsson, kvalitetssäkrare för frukt och grönt på Axfood.

– De senaste åren har representanter

för Azura besökt oss vartannat år. Vid senaste besöket i september 2011 menade Azura att det bara kommit krav från Sverige där man inte önskat att köpa produkter som kommer från ockuperade Västsahara. Det är däremot inte alla kunder i Sverige som har det kravet enligt Azura. Men Axfood och Everfresh är några av dem som kräver den garantin.

Axfood levererar grönsaker till över 200 butiker inom Hemköp, Willys och PrisXtra.

– Vi känner till problematiken med Västsahara, säger Louise Stephan,

pressansvarig på Coop. Därför har vi ställt kravet till Everfresh, vår centrala leverantör av frukt och grönt, att de frukter och grönsaker som säljs i Coops butiker inte ska komma från ockuperad mark. Everfresh har i sin tur garantier från leverantören Azura att de grönsaker de säljer till Everfresh (och i nästa steg till Coop) inte kommer från ockuperad mark.

Hur är det då med ICA-handlarna? Och Netto? Lidl? Och alla de andra? Är de medvetna om problemet?

Vi väntar på svar och återkommer.



## Kungens rikedomar

Marockos kung Mohamed VI har 27 palats och residens till sitt förfogande i Marocko, men han använder bara cirka 12 av dem. Det är mest de palats som ligger i norra Marocko som han använder sommartid. Familjen äger också egendom utomlands, bland annat en borg utanför Paris.

Underhållet för palatset i Rabat steg under 2010 till 228 miljoner euro. Det är dubbelt så mycket som Elyssépalatset i Paris kostar.

Detta uppger den spanska tidningen El País.

## Said Danbar

Said Danbar, en ung västaharisk aktivist sköts till döds i El Aaiún 22 december 2010 av en marockansk polis, som dömts till 15 års fängelse för detta brott. Men familjen kräver en obduktion och har därför inte begravt kroppen. De kräver en ordentlig polisutredning.

Familjen säger också att deras hus och de själva har attackerats flera gånger av civilklädd polis på grund av familjens krav på obduktion och utredning.

## Omänskliga förhållanden

– 81 västahariska politiska fångar, en del dömda till 15 års fängelse, en del inte alls dömda, lever under omänskliga förhållanden i mörker, där de utsätts för dagliga trakasserier, hot, misshandel och förnedring. De sitter i fängelser i Marocko eller det ockuperade Västsahara långt från medias blickar. Sex västahariska studenter som dömts till långa straff hungerstrejkar sedan tre veckor, skriver Mohamed Sidati, Polisarios representant i Europa i början av mars.

## EU måste ingripa!

– Vi kräver att EU genast agerar, hjälper en försvarslös befolkning och får ett slut på Marockos repressionspolitik i Västsahara. De 81 västahariska politiska fångarna måste också omedelbart släppas.

– EU har valt att göra Marocko till sin strategiska partner, gett Marocko en privilegierad status, ger finansiellt stöd och har nyligen lovat avtal om jordbruks- och fiskeprodukter. Nu måste Marocko upphöra med sin ockupationspolitik i Västsahara, skriver Mohamed Sidati.

# ”En biljett till El Aaiún tack”

**Marrakech är staden där gammalt och nytt smälter samman i en välpolerad mix. Jag åkte på en resa som förde mig bortom turistindustrins blänkande yta och in i på en bakgård där misstänksamheten härskar. För att umgås med aktivister i Saharaöknen och lära känna doften av frihet.**

Busstationen i Marrakech är kvav och folkrik. Klockan är fem på eftermiddagen och jag har precis bestämt mig för att lämna mitt flyg tillbaka till Stockholm för att istället köpa en biljett som ska ta mig femton timmar söderut till ockuperat område.

– En biljett till El Aaiún tack.

Mannen i kassan tittar förvånat på mig och granskar snabbt mitt utseende

– Tyvärr det är fullt, säger han med en oresonlig blick.

Jag insisterar på att jag måste åka och säger att jag har ont om tid. Till slut ger han med sig och säljer mig en biljett för drygt 300 dirham. Jag utgör sannernligen en udda syn som sticker ut bland de övriga resenärerna när jag lättad kliver på bussen. En man frågar mig på famlande engelska vad jag ska göra i El Aaiún och innan jag hinner svara utbrister han:

– Det finns inget att se. Bara en massa öken!

**Vid det första stoppet för att äta** blir jag uppsökt av en ung tjej som heter Hana. Hon erbjuder mig att sitta vid sitt bord och berättar

på flytande engelska att hon studerar turism och marknadsföring i Marrakech och att hon ska hem över helgen till sin familj. Hennes intensiva blick fixerar mig och hon säger allvarligt:

– Mannen på busstationen sa åt mig att göra dig sällskap. Ingen turist åker till El Aaiún, de åker norrut till Agadir eller Casablanca.

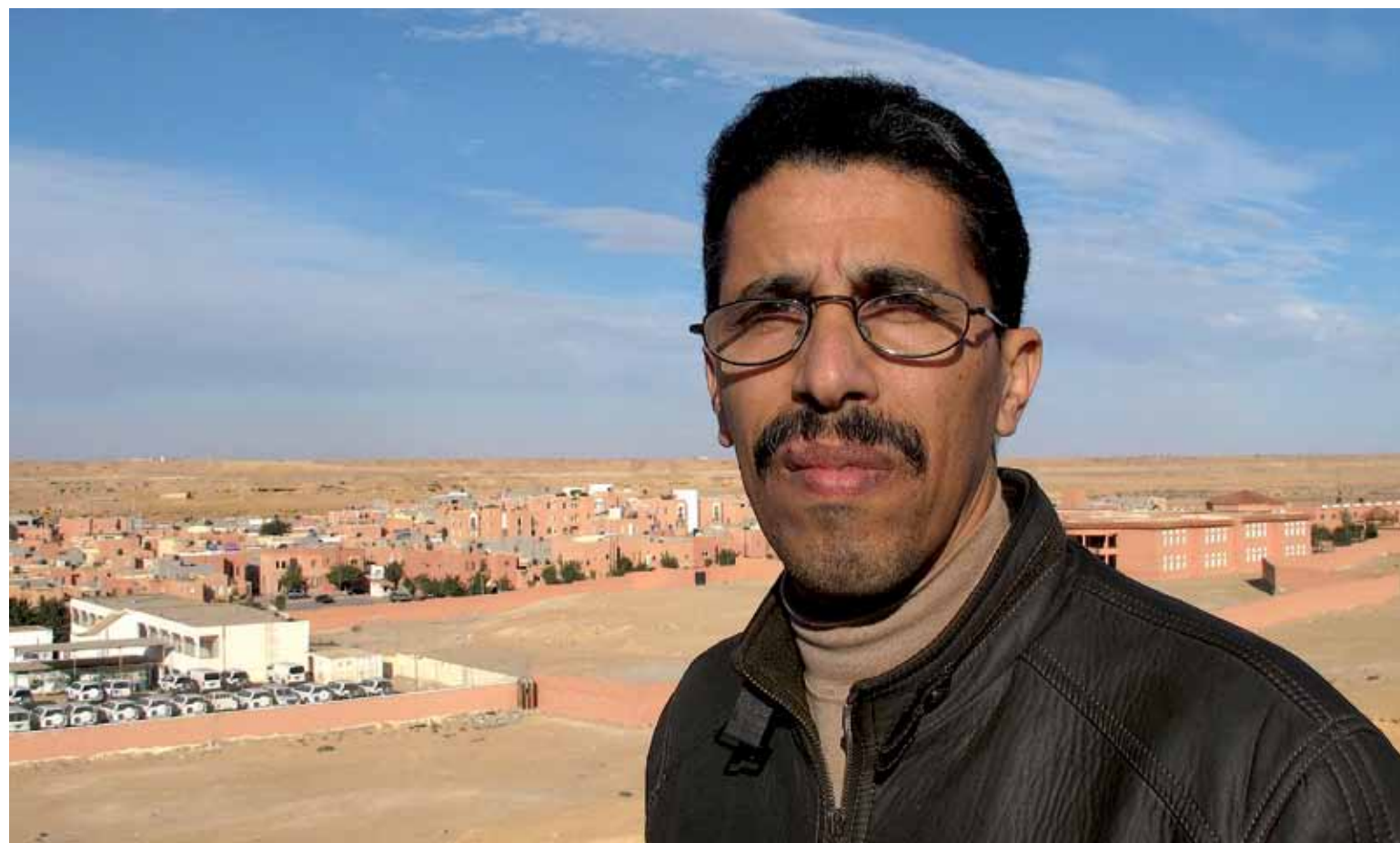
Misstänksamheten i hennes röst är påtaglig och en första aning om att vara övervakad sköljer över mig. Jag svarar undvikande att jag bara är nyfiken men utelämnar det faktum att jag är journalist.

– Polisen kommer att fråga om vem du är och varför du är här. De kommer att gå igenom dina saker och du måste visa ditt pass, fortsätter hon i en ton som låter mer förbrående än omtänksam.

**Jag känner hur hjärtat börjar bulta** och hur tankarna sätter in gång att snurra. Osäkerheten smyger sig på och det slår mig plötsligt att jag inte har en aning om vad som väntar mig.

El Aaiún är Västsaharas inofficiella huvudstad belägen mitt i Saharaöknen och en

politisk hårdsmälta strikt kontrollerad av både marockansk polis och militär. Om detta blir jag varse så fort bussen rullar in i staden där den första byggnaden som tornar upp sig är en militäranläggning märkt ”Royal Armed Force”. Marockos röda flagga med det gröna, flätade pentagrammet vajar som



Numera är västaharierna i minoritet i sitt eget land. Marocko har fört in tusentals marockanska bosättare illegalt. Hassana är västaharier.

en olycksbådande hög över byggnaden och beväpnade män patrullerar kring den.

Jag checkar in på hotellet ”Al Masira” som sägs vara det bästa i staden där FN-personalen huserar. Det är nedgången och en känsla av ensamhet vilar i väggarna. FN:s fredsbevarande styrkor har varit i El Aaiún sedan 1991 för att genomföra en folkomröstning om Västsaharas självständighet utan att lyckas. En stund senare möter jag Hassanna Duihi som är människorättsaktivist och medlem i organisationen ASVDH (The Sahrawi Association of Victims of Grave Human Rights Violations Committed by the Moroccan State) som också kämpar för det västahariska folkets rätt till självbestämmande.

– FN gör inte mycket åt situationen, sä-

ger han med en axelryckning och fortsätter:  
– Vi åker hem till mig, det är bättre än att sitta på ett kafé.

**Hemma hos Hassanna slår vi oss** ned på hans golv och han bjuder på traditionellt te och bröd. Han tittar vaksamt ut genom gardinerna för att se om några poliser är i närheten. Organisationen som bildades 2005 har förbjudits av den marockanska regeringen och medlemmarna är varken tillåtna att hålla möten eller att anordna manifestationer. Men Hassanna säger att situationen har förändrats mycket sedan demonstrationerna i Gdeim Izik 2010, då flera tusen västaharier upprättade ett gigantiskt tältläger utanför staden för att protestera mot regimen.

– Vi blev nedslagna och flera av oss togs till fånga, men efter det har en ny anda väckts och folk demonstrerar mot förtrycket varje dag, säger han.

Hassanna har själv blivit brutalt misshandlad flera gånger och han säger att situationen för den västahariska befolkningen har blivit värre sedan den nya kungen, Mohammed VI, kom till makten för tretton år sedan.

– Det är en absolut monarki som använder propaganda för att hjärntvätta befolkningen. Den fria pressen har försvunnit och vi tillåts inte att organisera oss, säger han.

**Till kvällen hälsar vi på hemma** hos El-Ghalia Djimi som är vice ordförande för organisationen. Hon har förberett för oss att



Den marockanska flaggan vajar överallt.

ge oss ut i öknen på en utflykt och samtidigt som vi packar in oss i hennes lilla bil berättar hon frispråkigt om situationen.

– Jag tror på civil olydnad och att vi organiserar oss mot förtrycket samtidigt som vi mobiliserar internationellt stöd, säger hon och fortsätter:

– Marockos intresse i Västsahara är enbart ekonomiskt. De tar våra naturresurser och säljer dem till Europa och USA.

**Ut i den bläcksvarta natten åker vi**, långt ifrån polisens vakande ögon. Till stillheten och friheten där tankarna för en gång skull kan fokusera på annat än att ständigt vara uppmärksam på förföljelse. Vi gör te över öppen eld och grillar kamelkött. En bunke med söt kamelmjolk går runt. Månen är nästan full och i fjärran syns ljusen från staden. Jag frågar Hassanna om han är rädd.

– Nej, men efter att ha levt i nästan 40 år under förtryck har jag blivit ständigt uppmärksam. Det här är en frizon, säger Hassanna och blickar ut över det karga landskapet som är hans land.

**När vi återvänder till staden** och ska skiljas åt ger Hassanna mig en sista uppmaning.

– Spara inga anteckningar på din dator och göm minneskortet till kameran. Polisen har säkert redan varit i ditt hotellrum och tittat igenom dina saker.

**Text och bilder:**  
Nina Ahlén



## Debatt i riksdagen

– När det gäller Västsahara pågår för närvarande i EU en glidning i beskrivningen av Västsahara som ett ockuperat område till "territorium som de facto administreras av Marocko". Det är mycket oroande eftersom det innebär en indirekt acceptans både av ockupationen och av synen att produkter från västahariskt territorium är marockanska, sa Bodil Ceballos i en interpellationsdebatt med handelsminister Ewa Björling 14 februari.

## De kidnappade

De tre unga hjälparbetare från Spanien och Italien, som arbetade i de västahariska flyktinglägren och som kidnappades av okända personer i oktober från de västahariska flyktinglägren, är fortfarande försvunna. Inga officiella nyheter om dem finns.

Fler olika s.k Al Quaida-grupper opererar i Saharas öken i södra Algeriet, Mali och Mauretania. Mycket vapen är i omlopp från bland annat Libyen.

Ingen grupp har dock tagit på sig kidnappningen.

## Utskott hemligstämplar

Riksdagens Miljö- och Jordbruksutskott avlog denna tidskrifts begäran att få ta del av den bilaga som fanns som underlag då utskottet diskuterade EU:s fiskeavtal med Marocko. Utskottet ansåg att ett utlämnade av bilagan kunde "störa Sveriges mellanfolkliga förbindelser eller på annat sätt skada landet".

– Märkligt att riksdagen hemligstämplar underlag, inte minst då frågan rör ett fiskeavtal som enligt flera folkrättsexperter strider mot folkrätten, säger Arto Valtonen.

## Två filmer

Vid Filmfestivalen i Berlin i februari visades två filmer om Västsahara. Den ena var en dokumentär, "Sons of the Clouds", av den spanske skådespelaren Javier Bardem.

Den andra filmen var en spelfilm av den spanske regissören Pedro Pérez Rosado. Den heter "Wilaya" och handlar om två västahariska systrar. Den ena system bor i flyktinglägren. Den andra bor i Spanien. Systrarna återförenas, när modern dör.

En av "systrarna" fick pris som bästa skådespelerska i Abu Dhabi hösten 2011.

# Den svenska regeringen svajade om fiskeavtalet

**I december röstade EU-parlamentet emot fiskeavtalet mellan EU och Marocko. Fiskeavtalet innefattar västahariska vatten. Sverige har röstat emot avtalet både 2006 och 2011. Men i januari svajade den svenska regeringen. Oppositionen satte dock ned foten.**

EU:s fiskeavtal med Marocko fortsätter att väcka intensiv debatt, inte minst i riksdagen. I januari reagerade en samlad opposition mot landsbygdsminister Eskil Erlandsson, som överraskande sa ja till att förhandla fram ett nytt fiskeavtal mellan EU och Marocko. Tidskriften Västsahara har granskat landsbygdsministerns agerande.

Det kom onekligen som en blix från klar himmel. Men lika snabbt kom reaktionen från oppositionen. Kanske oväntat snabbt, att döma av förvirringen hos Eskil Erlandssons stab. Hade landsbygdsministern öppnat för att låta EU-kommissionen förhandla fram ett nytt fiskeavtal med Marocko? När EU-parlamentet i slutet på förra året oväntat hade röstat ner det kritiserade fiskeavtalet?

– Det finns inget sådant utspel eller ställningstagande i dagläget, svarade Erlandssons pressekreterare Madeleine van der Veer.

Men Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Kew Nordqvist (MP) och Jens Holm (V), alla ledamöter i riksdagens miljö- och jordbruksutskott, var säkra på vad de hört på utskottsmötet den 19:e januari.

– Eskil Erlandsson meddelade att han ger sitt stöd till att Kommissionen ska förhandla fram ett nytt avtal med Marocko, säger Jens Holm.

Centerns partiledare Annie Lööf hänvisa-

de tillbaka till Eskil Erlandsson, då tidskriften Västsahara bad om hennes kommentar.

– Frågan om huruvida Sverige ska ställa sig bakom ett förhandlingsmandat, och alltså inte ett avtal, är inte avgjord ännu, svarade Madeleine van der Veer, någon dag senare.

Frågan gick även till centerpartisten Johan Linander, vice ordförande i justitieutskottet.

– Frågan är inte så enkel som Jens Holm och övriga i oppositionen vill göra det till. Sverige hade kunnat välja att säga nej till ett mandat till kommissionen direkt. Men vad hade då hänt?

**Till slut medgav landsbygdsminister Erlandsson det som bland andra Jens Holm påstått.**

– Det handlar om just själva förhandlingsmandatet om att inleda förhandlingar. I ett senare skede kommer vi att ta ställning till själva fiskeavtalet, sa landsbygdsministern.

– Vårt ja till att inleda förhandlingar har hela tiden varit ett villkorat ja. Om det i förhandlingarna om förhandlingsmandatet visar sig, att de hårda krav Sverige ställt, inte uppfylls, kommer vi heller inte att stödja förslaget.

– Vi vill vara med och påverka hur förhandlingsmandatet ser ut. Det är genom att vara med i förhandlingarna som vi kan försvara folkrättsperspektivet och motverka överutnyttjande av bestånden, säger Erlandsson via sin pressekreterare.

Varför kritiserade fiskekommissionären Damanaki de fiskeavtalskritiska länderna för att de inte yttrade sig på EU:s jordbruks/fiskeråds möte i mitten på december förra året?

– Sverige sitter inte tyst i förhandlingarna.



Fiskhamnen i El Aaiún. Här tas fisk in som säljs vidare av marockanska företag till Europa bland annat.

Varken Eskil eller någon tjänsteman i den arbetsgrupp som jobbar med frågan, säger riksdagsmannen Johan Linander.

Men landsbygdsminister Erlandsson medger att han varit tyst. Han saknade mandat och frågan var inte anmäld i förväg.

– På mötet tog Kommissionen upp fiske-

avtalet för att informera om att Europaparlamentet röstat nej och för att informera om den framtida processen. För att man ska kunna framföra en ny svensk position behövs riksdagens mandat. Eftersom denna punkt inte anmälts i förväg fanns inte ett sådant mandat att tillgå, svarar Erlandsson.

Kommissionären Damanaki var kristallklar på rådsmötet i december 2011. Två gånger upprepade hon att ett tydligt stöd från rådet krävdes för att gå vidare med ett nytt fiskeavtal.

”När det gäller ett framtida avtal med Marocko bad Kommissionen rådet om vägledning. Vill rådet ha ett nytt avtal eller ej? Kommissionen pekade på att rådet tidigare varit splittrat i frågan och att Kommissionen är beroende av fiskerådets stöd om ett nytt avtal ska komma till stånd.”

**Hemma i riksdagen är** partikollegan Johan Linander övertygad om att landsbygdsministern agerat kraftfullt i EU.

Istället valde Eskil Erlandsson att låta de länder som varit för det folkrättsvidriga avtalet få sin vilja igenom, länder som enligt rådsmötets protokoll ”uttryckte missnöje över att parlamentet röstade emot avtalet och som snarast vill ha ett nytt avtal på plats”.

– Sveriges ståndpunkt är väl känd bland de andra länderna, Sverige har röstat nej vid två tillfällen förut, säger Johan Linander.

Varför Eskil Erlandsson inte upprepade den gamla svenska ståndpunkten eller begärde bordläggning av frågan då den kom oanmäld på rådsmötet, är det bara landsbygdsminister Erlandsson som vet.

**Oppositionen var snabb** med sin kritik vid ett möte i riksdagens miljö- och jordbruksutskott den 24 januari och satte P för ett nytt avtal:

”Vi vill också rikta stark kritik mot att landsbygdsministern vid jordbruks- och fiskerådet den 15–16 december 2011 inte höjde Sveriges röst i protest mot ett nytt fiskepartnerskapsavtal då detta samtalsämne togs upp efter att EU-parlamentet röstat ned det provisoriska fiskepartnerskapsavtal som löpte under föregående år.” (Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet)

”Sverigedemokraterna anser att svensk ståndpunkt skall vara att inte ge mandat att förhandla om nytt fiskeavtal med Marocko.”

**Text: Arto Valtonen**  
**Bild: Lena Thunberg**

## Nytt handelsavtal EU-Marocko

Spanska jordbruksorganisationer kräver ett stopp för jordbruksvaror från Marocko, på samma grunder som EU-parlamentet stoppade fiskeavtalet mellan EU och Marocko. Båda avtalen berör det ockuperade Västsahara.

– Båda avtalen träffades samtidigt och de berör samma folkrättsliga problem och måste därför stoppas, säger Rafael Hernández Reyes, regional ordförande för COAG på Kanarieöarna till Western Sahara Resource Watch.

**Eftersom både fisken** och jordbruksprodukterna kommer från det ockuperade Västsaharas, så är det orimligt att endast fisket stoppas, menar Reyes.

– Vi anser att jordbruksavtalet mellan EU och Marocko snedvrider konkurrensen. Vi måste ha samma villkor och krav på miljö och arbetstagarernas rättigheter, säger Rafael Hernández Reyes.

**Reyes anser att den marockanska** jordbruksindustrin, som delvis är baserad i det ockuperade Västsahara, kommer att innebära att fler spanska jordbrukare tvingas att upphöra med sin verksamhet.

– Sedan 1990-talet har tomatproduktionen på Kanarieöarna minskat med över 60 procent.

Flertalet europeiska jordbruksorganisationer har protesterat kraftfullt mot EU:s utökade jordbruksavtal med Marocko. Avtalet beräknas träda i kraft i början på maj i år och röstades igenom i EU-parlamentet tidigare i år med röstsiffrorna 369 för, 225 mot och 39 nerlagda röster.

**Arto Valtonen**



## Ny representant för Polisario

Brahim Mokhtar, som har varit Polisarios representant i Sverige sedan 2007, utsågs vid Polisarios kongress i december till minister för Afrika.

Han efterträds av Ali Yen Kentawi som närmast har arbetat som guvernör i flyktinglägret Ausserd.

Dessförinnan var Ali Yen Kentawi ambassadör i Nigeria, Addis Abbeba och Indien samt representant för Polisario i Mexiko och biträdande representant för Polisario i FN.

## Intervju med Marockos ambassadör

Tidskriften Västsahara har vid två tillfällen och med flera års mellanrum försökt att få en intervju med Marockos ambassadör i Stockholm. Vid det senaste försöket fick vi till slut ett "ja", men det kom för sent för att publiceras i detta nummer av Västsahara.

Intervjun kommer i nummer 2 av Västsahara i stället.

## Delvis finansierat av Sida

Detta nummer av tidskriften Västsahara är delvis finansierat av Sida, Styrelsen för Internationellt Utvecklingssamarbete. Sida delar inte nödvändigtvis de åsikter som här framförs. Ansvarig utgivare för tidskriften Västsaharas bär uteslutande ansvaret för innehållet.

## Glöm inte att prenumerera!

En årsprenumerering med 4 nr kostar 125:- för privatperson, 150:- för organisation och 200:- för utlandsprenumerering. Pg 204003-8 eller tidskriftens hemsida [www.vastsahara.net](http://www.vastsahara.net)

Genom att prenumerera hjälper du oss att sprida information om Västsaharafrågan.

# Internationella Juristkommissionen pekar på brott

### Svenska folkrättsjurister kräver:

- Ställ de som är ansvariga för brott mot mänskliga rättigheter inför Internationella domstolen i Haag!

- Västsaharas rätt till självbestämmande måste respekteras av alla länder och förverkligas!

- Alla kränkningar av mänskliga rättigheter måste stoppas och förhindras genom att MINURSO:s mandat utvidgas!

Västsahara har varit ockuperat länge. Den legala sidan är glasklar. FN har erkänt västahariernas rätt till självbestämmande. Internationella Domstolen har förklarat att Marocko inte har någon laglig rätt till Västsahara.

Den moraliska sidan är också glasklar. Det internationella samfundet har varit en passiv åskådare medan Marocko har kvävt varje motståndsytring samtidigt som man har fortsatt att exploatera Västsaharas naturresurser med fullständigt förakt för internationell rätt. En illustration till talessättet "Makten har alltid rätt". Som alltid kan man fråga sig om det är förövaren eller den passive åskådaren som gör det möjligt för en process att pågå så länge.

**Detta är ett sammandrag** av Cecilia Asklöfs förord till "Trial Observations in Western Sahara. Reports and Legal Analysis", ett gediget arbete på 144 sidor skrivet av svenska folkrättsjurister som professorerna Ove Bring, Said Mahmoudi, Inger Österdahl, docent Pål Wrange och forskaren Mark Klamberg. Rapporten kom ut i februari med finansiellt stöd av Folke Bernadotte Akademien. Det är främst Hanga Sántha

och Ylva L. Hartmann som har redigerat all information i detta viktiga verk utgivet av Den svenska avdelningen av Internationella Juristkommissionen.

**Juristerna går igenom brott** mot mänskliga rättigheter i Västsahara historiskt och i våra dagar, FN:s säkerhetsråds roll, EU:s fiskeavtal med Marocko (FPA), Västsahara och statsbildningen med Kosovo som jämförelse, Brotten mot mänskligheten i Västsahara och så till sist rättegångsobservationerna.

Inget land har erkänt Marockos rätt till Västsahara. Den västahariska staten SADR är däremot medlem av AU (African Union).

Efter att ha saboterat FN:s folkomröstningsprocess, försöker nu Marocko sälja in idén om autonomi (begränsat självstyre) som en lösning på konflikten, skriver man i rapporten.

FN:s rättschef Hans Corell påpekade redan 2002 i ett brev till säkerhetsrådet att Västsahara fortfarande är ett icke-självstyrande område, eftersom Spanien, den forna kolonialmakten, inte har fört över makten till någon annan. Ändå administrerar Marocko Västsahara som om det vore en del av dess territorium.

Västsaharafrågan sätter ljuset på FN:s misslyckande eller snarare oviljan hos några av dess mäktigaste medlemmar i säkerhetsrådet att genomföra en enkel avkoloniserings, säger man.

**Amnesty International**, Human Rights Watch med flera organisationer har i årtal rapporterat om brott mot mänskliga rättigheter i Västsahara: tortyr, försvinnanden,

rättsvidriga processer, ingen rätt till mötesfrihet, organisationsfrihet, yttrandefrihet, åsiktsfrihet, rörelsefrihet.

Att ifrågasätta kungen, islam eller Marockos rätt till Västsahara är ett lagbrott, ett brott mot "Marockos territoriella integritet". Plötsliga gripanden och polisvåld som inte utreds förekommer också.

Ett stort problem är FN:styrkan MINURSO saknar mandat att övervaka brott mot mänskliga rättigheter. Kravet avvisades åter av säkerhetsrådet 2011.

Västsaharafrågan måste högre upp på säkerhetsrådets prioriteringslista, skriver juristerna. Västahariska människorättsaktivister i den ockuperade delen av Västsahara försöker nu bygga organisationer och ett civilt samhälle och att protestera. Sedan 2002 har de



Svarta fångelset i El Aaiün, 2005.

mött ett ökande våld från marockansk sida.

ICJ-S bevakade sex rättegångar 2009-2011, flera sköts upp, rättssystemet fungerade inte, observatörer blev själva hotade och fotade. Observationerna kommer att fortsätta.

Hela denna rapport finns att ladda ned på Internationella Juristkommissionens hemsida.

**Text: Lena Thunberg**

**Bild: ASVDH**

## KRÖNIKAN

# Egenintressen styr i EU-parlamentet

**Reaktionen på Europaparlamentets nej till fiskeriavtalet** med Marocko i december blev ganska våldsam på sina håll. I Spanien var tidningarna fulla med historier om fiskare som blev av med sina inkomster, spanska regeringen krävde miljonkompensation från EU, Marocko varnade för "allvarliga konsekvenser" för utrikesrelationerna och jag, personligen, blev ställd mot väggen under ett möte med företrädare för den europeiska långdistansflottan. Varför gör man utrikespolitik av just fiske på detta sätt, undrade man? Varför fiskeriavtalet, och inte alla andra avtal som EU har med Marocko? EU:s jordbruksavtal, där jordbruksprodukterna kan komma ifrån Västsahara, där är det ingen som protesterar, hävdade man: parlamentet är hycklare!

**Jag försökte förklara, att åtminstone för mig** var det samma sak, och att parlamentet också debatterar och granskar den legala grunden för det föreslagna frihandelsavtalet med Marocko angående jordbruksprodukter. Detta faktum svalkade av åtminstone några av de upprörda känslorna under mötet.

Nu, med facit i hand, är resultatet av de två omröstningarna värda att fundera djupare över. Fiskeriavtalet avsågs av parlamentet i december, men jordbruksavtalet som vi röstade om bara två månader senare gick faktiskt igenom – om än med väldigt många röster emot. Men, tyvärr, en analys av röstsiffrorna visar att de flesta inte röstade nej på grund av Västsaharafrågan, utan av rent protektionistiska skäl.

Frihandelsavtalet skulle nämligen göra det lättare för billiga marockanska tomater att komma in på den europeiska marknaden, och det tycker inte EU:s bönder om. Vissa av mina kolleger, som alltid ser

som sin uppgift att skydda bönder eller fiskare, röstade alltså ja till fiskeriavtalet (för att skydda spanska fiskare) och nej till jordbruksavtalet (för att skydda spanska bönder). Eftersom ledamöter som tidigare varit "motståndare" i fiskeriavtalsfrågan plötsligt hamnade på samma sida i jordbruksavtalsfrågan uppstod en del intressanta missförstånd. En spanjor röstade för jordbruksavtalet i utskottet, för att debatten där handlade om Västsahara, medan han sedan intensivt argumenterade emot det i plenum, där debatten mest handlade om dumpade priser på tomater. Sammantaget, när man jämför röstsiffrorna, står det i alla fall klart att de flesta som röstade nej till fiskeriavtalet förmodligen inte gjorde det på grund av Västsaharafrågan, utan snarare på grund av de ekonomiska och miljömässiga argumenten emot det.

**Detta betyder inte att rösten emot fiskeriavtalet** var en bortkastad sådan, absolut inte. Sanningen är att den satte hela parlamentet i gungning, och den har gjort så att både frågan om fiskeriavtalen och Västsaharafrågan har klättrat högt upp på dagordningen. Många nationella parlament, t ex Sloveniens och Österrikes har börjat intressera sig för frågan, och helt säkert har den skapat ökad press på den marockanska regeringen. Kommissionen förhandlar just nu med Marocko om ett nytt avtal, och ur min synvinkel kan ett sådant endast godkännas om det exkluderar västahariska vatten, samt naturligtvis inte på något sätt bidrar till överfiske.

Följetongen fortsätter, och jag kan bara lova en sak angående Europaparlamentet: Det följer sin egen logik.



**ISABELLA LÖVIN**

**Isabella Lövin**  
EU-parlamentariker (Miljöpartiet)





# 1966

satte FN:s generalför-  
samling upp Västsahara  
som ett icke-självstyrande  
område som ska  
avkoloniseras.

# 23

västsahariska  
människorättsaktivister  
sitter fortfarande  
fängslade i Marocko  
efter Gdeim Izik  
november 2010.

# 1991

kom FN:s fredsbevarande  
styrka Minurso till Väst-  
sahara för att genomföra  
en folkomröstning om  
självständighet.

# 27

februari fyllde den väst-  
sahariska republiken SADR  
36 år. Cirka 80 stater har  
erkänt SADR.

## Den arabiska våren

...startade inte i Tunisien utan i protestlägret Gdeim Izik utanför den ockuperade huvudstaden El Aaiún i oktober 2010.

Det menar cirka 20 000 väst-saharier som samlades där under en månad i en fredlig protest mot arbetslöshet, bostadslöshet, fattig-

dom och marginalisering. Men den 8 november slog marockansk polis och militär till. Lägret revs, upplopp följde med konfrontationer mellan marockanska bosättare, polis och västsaharier. Många greps och skadades.

# 10.000

västsahariska barn reser  
från flyktinglägren till  
Spanien varje sommar.